

Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU

Historie

- **Evropské politické společenství (EPS)** bylo koncipováno v roce 1952 jako kombinace existujícího ESUO a Evropského obranného společenství (EOS).
- Návrh smlouvy o Evropském politickém společenství byl vypracován shromážděním ESUO.
- Projekt Evropského politického společenství selhal v roce 1954, kdy bylo jasné, že smlouva Evropském obranném společenství nebude ratifikována Francií - nepřijatelná ztráta národní suverenity. Od plánu na Evropské politické společenství bylo tedy upuštěno.
- EOS padlo a tím i EPS.

Maastrichtská smlouva

- vzkřísila myšlenku politické integrace
- ekonomické síle neodpovídá politická síla v mezinárodních vztazích
- druhý pilíř EU
- jednomyslné rozhodování
- různost stanovisek států – integrace v pravém slova smyslu nemožná, jen koordinace
- Amsterdam: + *společná bezpečnostní a obranná politika*

Lisabonská smlouva - změny

- Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (= ministr zahraničních věcí EU)
- Evropská služba pro vnější činnost (diplomatická služba EU) – rozhodnutí Rady č. 2010/427
- Předseda Evropské rady (= prezident EU)

Fungování

- Evropská rada EVROPSKÁ RADA (summit) stanoví strategické zájmy EU, určuje cíle a definuje hlavní zaměření SZBP. TAKÉ PŘIJÍMÁ KONKRÉTNÍ ROZHODNUTÍ (sankce proti Rusku, dohoda s Tureckem o migrantech)
- S ohledem na tyto cíle a strategický směr hlasuje Rada EU (Rada pro zahraniční věci pod vedením Vysoké představitelky) o opatřeních nebo pozicích, které se mají v rámci SZBP zaujmout.
- Rozhodnutí, která činí Evropská rada a Rada EU, vyžadují jednomyslnost, jen určité dílčí aspekty rozhodnutí lze rozhodovat hlasováním kvalifikovanou většinou. Zdržení se hlasování nenarušuje jednomyslnost. Zdrží-li se nejméně 1/3 členů – hledá se řešení.
- „MEZIVLÁDNÍ PŘÍSTUP“ – „druhý pilíř“ přetrvává

NÁSTROJE SZBP

Nástroje SZBP = formy, jimiž je SZBP prováděna. Některé nástroje jsou upraveny právně, a to ve Smlouvě o EU. Nástroje SZBP zahrnují:

- **1. právně vymezené nástroje**
  - **obecné směry či strategické zájmy a cíle vytyčované Evropskou radou (+ rozhodnutí)**
  - **rozhodnutí přijímaná Radou a vymezuující:**
    - a) akce, které má Unie provést
    - b) postoje, které má Unie zaujmout
    - c) podrobnosti k těmto dvěma výše uvedeným rozhodnutím
- V konkrétních otázkách zeměpisné nebo tematické povahy přijímá Rada rozhodnutí = **společný postoj** Unie (definování názoru EU v rámci probíhajících mezinárodních jednání nebo vést k sankcím proti nekonformním státům)
- Konkrétní operativní činnost: rozhodnutí o **společné akci**. Na tomto právním základě jsou postaveny nejdůležitější a nejviditelnější aktivity EU v oblasti SZBP. Pomocí akce Rada jmenuje zvláštní vyslance pro určitý region nebo také vyšle do problematické oblasti vojenskou nebo policejní misi pod hlavičkou společné bezpečnostní a obranné politiky.

V rámci SZBP nemůže EU přijímat žádná legislativní opatření. Všechna rozhodnutí se vztahují pouze ke konkrétním situacím a nemají obecnou platnost. Pro členské státy jsou sice závazná, ale nejsou k dispozici žádné sankce za porušení, tlak na jejich dodržování je pouze politický

- **2. další nástroje**
  - *deklarace, demarše*
  - *politický dialog*
  - *volební pozorovatelské mise*

Instituce pro zahraniční a bezpečnostní politiku

- Klíčová funkce: **Vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (Federica Mogheriniová).**
- Vysoká představitelka plní následující úlohy:
  - zastupuje Unii navenek v otázkách SZBP
  - předsedá Radě pro zahraniční věci (bez hlasovacího práva)
  - je místopředsedkyní Komise pro vnější vztahy
  - vede **Evropskou službu pro vnější činnost**

Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ)

- diplomatický aparát k dispozici vysoké představitelce
- složení: třetina úředníků původem z Komise, třetina z generálního sekretariátu Rady a třetina z členských států
- součástí služby: delegace EU ve třetích zemích
- ESVČ též nazývána "centrem evropské diplomacie". Tento diplomatický sbor by měl rovněž kooperovat s diplomatickou složkou jednotlivých členských států EU, Radou EU a Komisí
- její činnost zastřešuje vysoká představitelka, dále je ESVČ složena ze Speciálních zástupců EU, kteří jsou rozmístěni po různých regionech na celém světě.
- činnost ESVČ koordinuje generální tajemník, kterým je v současnosti Helga Schmid, je tak jakýmsi "manažerem" ESVČ. Služba je dále složena z mnoha specializovaných generálních ředitelství pro specifické problematiky.

Příklad: Kosovo

- nejednotnost stanovisek členských států
- nekonkrétní závěry oficiálního závěrečného prohlášení Evropské rady ke vzniku Kosova
- některé členské státy EU (5) Kosovo neuznaly
- zvláštní představitel EU pro Kosovo – podpora integrace do EU (??)

Společná bezpečnostní a obranná politika EU (SBOP)

- Společná bezpečnostní a obranná politika EU (SBOP) je specifickou součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky.
- Umožňuje EU čelit současným a budoucím bezpečnostním hrozbám a výzvám. Nejviditelnějším nástrojem SBOP = civilní mise a vojenské operace.
- Zájmem ČR je, aby EU byla v případě potřeby schopna samostatné reakce a konání.
- ČR proto podporuje rozvoj komplexní, efektivní a akceschopné SBOP, která bude komplementární k NATO.
- Zároveň systematická podpora partnerských zemí a regionálních organizací při výstavbě jejich schopností patří mezi priority ČR. Tento druh spolupráce může napomoci těmto zemím (či regionálním organizacím) svépomocně řešit krize a vzniklé konflikty.